GED S1 01

শিক্ষাৰ নীতি আৰু তত্ত্ব

প্ৰথম ষাণ্মাসিক

শিক্ষা

খণ্ড-১

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

বিষয় বিশেষজ্ঞ মণ্ডলী

অধ্যাপিকা স্বর্ণলতা দাস, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
অধ্যাপিকা গায়ত্রী গোস্বামী, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
ড° সাধনা গোস্বামী, কটন মহাবিদ্যালয়

সমন্বয়ৰক্ষী

ইন্দ্রানী কলিতা আৰু ড° ৰীতিমণি বৰদলৈ, কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

প্রস্তুতি গোটৰ সদস্য

অধ্যায়-অৱিহণা যোগাইছে		*ভাষান্তৰকাৰী*
১	ড° বীৰেন্দ্র ডেকা নির্মল হালৈ মহাবিদ্যালয় পাটাচাৰকুছি, বৰপেটা	ড° বীৰেন্দ্র ডেকা নির্মল হালৈ মহাবিদ্যালয় পাটাচাৰকুছি, বৰপেটা
২	ড° নীলিমা ডেকা এল চি বি মহাবিদ্যালয়	
৩	ড° পূৰৱী বৈশ্য শিক্ষা বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়	
৪	ৰীতিমণি বৰদলৈ কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়	
৫,৬	ড° পূৰৱী বৈশ্য শিক্ষা বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়	নিবেদিতা শর্মা প্রবক্তা, শিক্ষা বিভাগ,প্রভিঞ্চ কলেজ, গণেশগুৰি
৭	ড° বীৰেন্দ্র ডেকা নির্মল হালৈ মহাবিদ্যালয়, পাটাচাৰকুছি,বৰপেটা, অসম	নিবেদিতা শর্মা প্রবক্তা, শিক্ষা বিভাগ, প্রভিঞ্চ কলেজ, গণেশগুৰি

সম্পাদনাঃ

মূল ইংৰাজী সম্পাদনা ঃ অধ্যাপিকা ডেইজী বৰা তালুকদাৰ, ডিব্রুগড় বিশ্ববিদ্যালয়
ড° সাধনা গোস্বামী, কটন মহাবিদ্যালয়

ভাষা সম্পাদনা ঃ ড° গীতাঞ্জলী তালুকদাৰ, প্রবক্তা, অসমীয়া বিভাগ, পূব বংশৰ মহাবিদ্যালয়

গাঁথনিক সম্পাদনা ঃ ইন্দ্রানী কলিতা আৰু ড° ৰীতিমণি বৰদলৈ

প্রকাশঃ জুলাই, ২০১৭, পুনৰ মুদ্রণ ঃ জুলাই, ২০১৮

This Self Learning Material (SLM) of the Krishna Kanta Handiqui State Open University is made available under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike4.0 License (international): http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ ৰাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হৈ পঞ্জীয়কৰ দ্বাৰা মুদ্রিত আৰু প্রকাশিত।

মূখ্য কার্যালয় ঃ পাটগাঁও, ৰাণীগেট, গুৱাহাটী-৭৮১০১৭
উপমূখ্য কার্যালয় ঃ হাউচফেড কমপ্লেক্স, দিচপুৰ, গুৱাহাটী-৭৮১০০৬
Web : www.kkhsou.in

এই শিক্ষণ সামগ্রী প্রস্তুতিৰ বাবে আর্থিক অনুদান আগবঢ়োৱা
দূৰ শিক্ষা ব্যুৰো, বিশ্ববিদ্যালয় অনুদান আয়োগৰ ওচৰত বিশ্ববিদ্যালয় কৃতজ্ঞ।

বিষয়সূচী

পৃষ্ঠা নং

অধ্যায় ১ঃ **শিক্ষাৰ অর্থ আৰু ধাৰণা** **৫-২১**
শিক্ষাৰ অর্থ আৰু সংজ্ঞা, শিক্ষাৰ প্রক্রিয়া, শিক্ষাৰ প্রকাৰঃ আনুষ্ঠানিক, অনৌপচাৰিক আৰু অনানুষ্ঠানিক আৰু শিক্ষাৰ পৰিসৰ।

অধ্যায় ২ঃ **শিক্ষাৰ লক্ষ্যসমূহ** **২২-৫০**
শক্ষাৰ লক্ষ্যসমূহৰ প্রয়োজনীয়তা, শ্রেণীভুক্তকৰণ আৰু বৈশিষ্ট্যসমূহ, এখন গণতন্ত্রত শিক্ষাৰ লক্ষ্যসমূহ।

অধ্যায় ৩ঃ **বিদ্যালয় আৰু সম্প্রদায়ৰ সম্বন্ধ** **৫১-৬৭**
বিদ্যালয় আৰু সমাজৰ মাজত সম্পর্ক, ইয়াৰ নির্ভৰশীলতা, বিদ্যালয়ৰ কামবোৰ, গৃহৰ কামবোৰ, গৃহ আৰু বিদ্যালয়ৰ মাজত সম্বন্ধ, বিদ্যালয় এখন ক্ষুদ্র সমাজ, আমাৰ শৈক্ষিক ঐতিহ্য বা পৈতৃকতা।

অধ্যায় ৪ঃ **পাঠ্যক্রম** **৬৮-৮৪**
পাঠ্যক্রমৰ অর্থ আৰু ধাৰণা, ইয়াৰ প্রকাৰসমূহ, দোষসমূহ, প্রাথমিক আৰু মাধ্যমিক পর্যায়ত পাঠ্যক্রম প্রস্তুতিৰ মূল নীতিসমূহ।

অধ্যায় ৫ঃ **ৰাষ্ট্রীয় সংহতিৰ বাবে শিক্ষা** **৮৫-৯৬**
জাতীয় সংহতিৰ অর্থ, জাতীয় সংহতিৰ প্রয়োজনীয়তা, জাতীয় সংহতিৰ লক্ষ্য জাতীয় সংহতিৰ বাবে শিক্ষা।

অধ্যায় ৬ঃ **আন্তর্জাতিক বুজাপৰাৰ বাবে শিক্ষা** **৯৭-১০৮**
আন্তর্জাতিক বুজাপৰাৰ অর্থ, ইয়াৰ প্রয়োজনীয়তা, ইয়াৰ মূল নীতিসমূহ আন্তর্জাতিক বুজাপৰাৰ উপায় হিচপে শিক্ষা।

অধ্যায় ৭ ঃ **মূল্যবোধৰ শিক্ষা** **১০৯-১২৬**
মূল্যবোধ শিক্ষাৰ অর্থ, উদ্দেশ্যসমূহ, ইয়াৰ প্রয়োজন আৰু গুৰুত্ব, মূল্যবোধ শিক্ষাৰ প্রকাৰসমূহ আৰু ইয়াৰ বিভিন্ন কার্যাৱলী আৰু সিহঁতৰ সুবিধাসমূহ।

পাঠ্যবিষয়ৰ পৰিচয় ঃ — শিক্ষাৰ নীতি আৰু তত্ত্ব, খণ্ড -০১

পাঠ্য বিষয়ৰ পৰিচয় ঃ

তিনি বছৰীয়া স্নাতক পাঠ্যক্রমত শিক্ষা বিষয়টি অন্তর্ভুক্ত কৰা হৈছে। শিক্ষাৰ পৰিসৰ বহল আৰু ই হৈছে এক জীৱনযোৰা প্রক্রিয়া। শিক্ষা শব্দটিৰ ইংৰাজী প্রতিশব্দ হ'ল 'এডুকেশ্যন'(Education)। Education- শব্দটো লেটিন শব্দ 'এডুচেয়াৰ' (Educere) আৰু এডুকেয়াৰ (Educare) শব্দৰ পৰা উদ্ভৱ হৈছে, যাৰ অর্থ হ'ল — মানুহৰ অন্তর্নিহিত গুণসমূহ পূর্ণভাৱে বিকশিত কৰি তোলা। এজন মানুহ হিচাপে আমি শিক্ষাৰ মৌলিক অর্থ জনাটো বাঞ্ছনীয়। কিয়নো শিক্ষা এটা জাতিৰ, এখন সমাজৰ উন্নতিৰ মেৰুদণ্ড স্বৰূপ। প্রকৃত শিক্ষাই মানুহৰ ব্যক্তিত্বক গতিশীল কৰি তোলে। এই পাঠ্যবিষয়ৰ জৰিয়তে আপুনি শিক্ষাৰ বিষয়ে এক বিস্তৃত ধাৰণা লাভ কৰিব। ইয়াৰোপৰি শিক্ষাই মানুহক নিজৰ সম্প্রদায়, সমাজ, জাতি আৰু বৃহত্তৰ বিশ্বৰ লগত খাপ খাব পৰাকৈ তথা সমাজ আৰু দেশৰ উন্নতিৰ হকে কাম কৰি যাবলৈ উৎসাহ প্রদান কৰে।

খণ্ড-পৰিচয় ঃ

এই পাঠ্যক্রমত, প্রথম অধ্যায়টোত শিক্ষাৰ অর্থ আৰু ধাৰণাৰ লগত শিক্ষাৰ সংজ্ঞা, নীতি প্রকাৰ আৰু পৰিসৰ সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। দ্বিতীয় অধ্যায়টোত শিক্ষাৰ বিভিন্ন লক্ষ্যসমূহৰ গুৰুত্ব নির্ধাৰণ আৰু চিনাক্তকৰণ কৰা হৈছে। তৃতীয় অধ্যায়টোত বিদ্যালয় আৰু সম্প্রদায়ৰ সম্বন্ধৰ ধাৰণা আৰু বিদ্যালয় আৰু গৃহৰ মাজৰ কার্য আৰু সম্বন্ধৰ কথা ব্যাখ্য কৰিছে। এইবোৰৰ উপৰিও শৈক্ষিক ঐতিহ্য বা পৈতৃকতাৰ বিৱৰণ, শিক্ষাৰ মাধ্যমত শৈক্ষিক ঐতিহ্যৰ মূল দিশসমূহ, গাঁথনিগত ধাৰা আৰু প্রেৰণ আৰু অগ্রগতি সম্পর্কে ইয়াত উপস্থাপন কৰা হৈছে। চতুর্থ অধ্যায়ত পাঠ্যক্রমৰ বিভিন্ন প্রকাৰ আৰু আসোঁৱাহ আৰু প্রাথমিক আৰু মাধ্যমিক স্তৰৰ পাঠ্যক্রম প্রস্তুতিৰ বিভিন্ন নীতিসমূহ সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে। পঞ্চম অধ্যায়ত ৰাষ্ট্রীয় সংহতিৰ প্রয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব বর্ণনা কৰা হৈছে। ষষ্ঠ অধ্যায়টোত আন্তর্জাতিক বুজাপৰাৰ প্রয়োজনীয়তা আৰু গুৰুত্ব আৰু ৰাষ্ট্রৰ বাহিৰত আন্তর্জাতিক বুজাপৰাৰ বাবে শিক্ষাৰ ভূমিকা সম্পর্কে উপস্থাপন কৰা হৈছে। সপ্তম অধ্যায়টোত মূল্যবোধৰ শিক্ষাৰ প্রয়োজনীয়তা লগতে মূল্যবোধৰ লগত জড়িত কার্যসমূহ চিনাক্ত কৰা হৈছে।

এই পাঠ্যভাগটি অধ্যয়ন কৰোঁতে মূল পাঠৰ সোঁ তথা বাওঁফালে কিছুমান আয়তাকাৰ বাকচ লক্ষ্য কৰিব। এইবোৰত মূল পাঠত থকা নতুন শব্দ আৰু পৰিভাষাসমূহৰ অর্থ সন্নিবিষ্ট হৈছে। সেইদৰে— 'জানি থোৱা ভাল' বাকচবোৰত মূল পাঠৰ সৈতে জড়িত কিছু গুৰুত্বপূর্ণ তথ্যৰ সম্ভেদ আছে। প্রতিটো অধ্যায়ত থকা 'অনুশীলনী'সমূহে অধ্যয়ন অধিক সক্রিয় আৰু ফলপ্রসূ হোৱাত সহায় কৰিব। আকৌ, 'অগ্রগতি নিৰীক্ষণ' যোগে আগবঢ়োৱা প্রশ্নাৱলীয়ে অধ্যয়নৰ অগ্রগতি সম্পর্কে স্ব-পৰীক্ষণৰ সুবিধা দিব। অধ্যয়নৰ লগে লগে উক্ত প্রশ্নাৱলীৰ উত্তৰসমূহ লিখি শেষত দিয়া 'অগ্রগতিৰ খতিয়ান'ৰ সৈতে ৰিজাই চোৱাটো অধিক লাভদায়ক হ'ব। অধ্যায়টিত আলোচিত বিভিন্ন ধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত অধ্যয়নৰ বাবে 'অধিক জানিবলৈ' শিতানত উল্লেখ থকা গ্রন্থসমূহ সাৰথিস্বৰূপ। অধ্যায়বোৰৰ শেষত 'সম্ভাব্য প্রশ্ন' হিচাপে কেইটিমান প্রশ্নৰ আর্হিও তুলি দিয়া হৈছে। শেষৰ অধ্যায়টিৰ পাছত কেইখনমান 'প্রসঙ্গ পুথি'ৰ নাম উল্লেখ কৰা হৈছে। সেই কেইখন পুথিৰ সহায়েৰেই মূলতঃ এই পাঠ্যবিষয়ত উল্লেখ থকা অধ্যায়সমূহ প্রস্তুত কৰা হৈছে। আপোনালোকে বিশদভাৱে কোনো বিষয় জানিবলৈ হ'লে সেইকেইখন অধ্যয়ন কৰিব পাৰিব।